

ostro potępiło bezprzykładne i nieuzasadnione opóźnienie publikacji zwojów, proponując pilne ich wydanie w postaci tablic. W ten sposób, dzięki fotograficznej edycji, zwoje weszyby w obieg badań naukowych, nie naruszając praw dotychczasowego zespołu do „editio princeps” (z transliteracją, przekładem i komentarzem). Wybiegając w przyszłość można dodać, że jako pierwsze czasopismo fragmenty rezolucji mogiłańskiej ogłosił „Biblical Archaeology Review” w artykule obserwatora konferencji, H. Shanksa pt. *Polish Conference. Resolution Calls for Release of Dead Sea Scrolls* (nr 1, styczeń — luty 1990, s. 10).

F. Sen (Madryd) dostał celem publikacji omówienie literatury qumranologicznej z Hiszpanii i pełny wykaz publikacji.

Do postępu w badaniach qumranologicznych z pewnością mogłoby przyczynić się opublikowanie katalogu największego w świecie prywatnego zbioru publikacji dotyczących odkryć nad Morzem Martwym. Znajduje się on jako depozyt w bibliotece Central Baptist Seminary w Kansas City, Kansas, s. U.S.A. Twórca tej kolekcji, prof. Fred E. Young zebrał około 20.000 książek, odbitek i kserografów z całego świata. Zasób swej kolekcji, a przede wszystkim dzieje jej narodzin, przedstawił w komunikacie, który wzbudził duże zainteresowanie uczestników kolokwium.

Wszystkie wykłady wygłoszone w Mogilanach zostały wszechstronnie przedyskutowane. Szczególnie zacięte spory rozgrzały po referatach Ph. R. Daviesa, N. Golba i B. Thiering. Przyjęta w latach 1950-tych robocza hipoteza esseńska znalazła się ponownie w krzyżowym ogniu dyskusji. Wydaje się, że trudno dziś mówić o jakimkolwiek powszechnym konsensie. W ciągu ostatnich trzydziestu lat badań przybyło szereg pytań, których hipoteza esseńska nie potrafi wyjaśnić. Badania archeologiczne w Chirbet Qumran, paleografia rękopisów i ich datowanie budzą coraz większe zastrzeżenia. Wyniki studiów nad Zwojem Świętyńi i tzw. Listem Mistrza Sprawiedliwości (4Q MMT) zdają się wskazywać na konieczność ponownego przemyślenia dotychczasowych ustaleń odnośnie do rękopisów z Qumran. Mogiłańskie spotkania dyskusyjne postanowiono kontynuować ustalając datę trzeciego kolokwium na lipiec 1991 r. W trakcie tego spotkania, organizowanego na cześć Józefa Tadeusza Miłika, jedyne go Polaka w słynnym „Scrollery Team” Ojca Rolanda de Vaux, postanowiono zająć się prezentacją i analizą nowoopublikowanych tekstów, literaturą apokryficzną z Qumran oraz słynnym Zwojem Miedzianym. Osoby pragnące wziąć udział w tym kolokwium proszone są o zgłaszanie się bezpośrednio do organizatora: Dr Z. J. Kapera, Komisja Orientalistyczna PAN, ul. Sławkowska 17, 31—016 Kraków.

Nasi goście wyjeżdżali oczarowani Krakowem, gdzie zwiedzili Stare Miasto, katedrę i wawelskie wnętrza, Kazimierzem z dzielnicą żydowską, cmentarzem i renesansową synagogą przy ul. Szerokiej, oraz Tyńcem, gdzie zaprezentowano im Opactwo OO. Benedyktynów i wysłuchali koncertu organowego. Wycieczka w Pieniny pozwoliła im nadto zakosztować piękna przyrody Podkarpacia.

Kraków

ZDZISŁAW J. KAPERA

Ks. Hubert Ordon SDS

ODZNACZENIE KS. PROF. FELIKSA GRYGLEWICZA (W OSIEMDZIESIĘCIOLECIE URODZIN)

W dniu 25. 03. 1989 r. Senat KUL podjął uchwałę o przyznaniu nestorowi polskich biblistów, ks. prof. F. Gryglewiczowi medalu „Za zasługi dla KUL”. Sam akt wręczenia tego odznaczenia miał miejsce niemal dwa miesiące później, w dniu 23. 05. 1989 r. Doznał go rektor KUL ks. bp J. Śrutwa w obecności Senatu, reprezentanta Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie ks. prof. A. Kubisia, wykładowców i studentów

Instytutu Biblijnego KUL, pracowników redakcji Encyklopedii Katolickiej na czele z sekretarzem naukowym ks. doc. J. Misiurkiem oraz przyjaciół i sympatyków laureata.

Zewnętrzną okolicznością, która przyczyniła się do takiego uczczenia ks. prof. F. Gryglewicza, była przypadająca w tymże roku 80-ta rocznica Jego urodzin (21. 09). Właściwą podstawę tego uhonorowania natomiast stanowił podkreślony w uchwale Senatu KUL wkład w rozwój nauk biblijnych na uczelni oraz zasługi położone dla Encyklopedii Katolickiej. Obydwa momenty rozwinął w wygłoszonej laudacji ks. bp prof. J. Szłaga.

Jednym z ważnych kierunków działalności ks. prof. F. Gryglewicza¹ była praca naukowo-dydaktyczna, rozpoczęta na uczelni w r. 1950, rok po uzyskaniu doktoratu teologii na UJ w Krakowie i trwająca aż do r. 1978. Obejmowała ona zajęcia prowadzone na Wydziale Teologicznym KUL tak dla alumnów, przygotowujących się do kapłaństwa (Lubelskie Seminarium Duchowne) jak i studentów — księży, pogłębiających wiedzę w zakresie specjalizacji biblijnej, często przyszłych wykładowców w seminariach duchownych. W efekcie powstało pod Jego kierunkiem 60 prac magisterskich i licencjackich oraz 17 rozpraw doktorskich. Spośród licznego grona Jego uczniów kilkunastu uzyskało stopień doktora habilitowanego czy też wysoko notowany w świecie tytuł doktora nauk biblijnych Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie. Należąc do czołówki polskich egzegetów kontynuują i rozwijają oni dzieło swego Mistrza. W sukcesy tych ludzi wpisuje się ogromna liczba starannie przygotowywanych przez ks. Profesora wykładów, wzorowo przeprowadzonych tak od strony formalnej jak i merytorycznej seminariów oraz mnóstwo godzin poświęconych konsultacjom, wskazaniom, radom, podyktowanym życzliwym i kompetentnym zaangażowaniem. Siane przez lata ziarno wiedzy i umiłowania Pisma św. zaowocowało bogatym plonem nie tylko we wskazanych przypadkach, lecz również w trudnej do ujęcia ilości słuchaczy, którzy z przekazywanej im prawdy czerpali i nadal korzystają w duszpasterskim posługiwaniu. Wśród nich trzeba wyróżnić tych wychowanków, którzy dostąpili godności biskupiej i aktualnie pełnią swe pasterskie zadania w Kościele polskim.

Drugim, nie mniej znaczącym obszarem działalności ks. prof. F. Gryglewicza była praca naukowo-wydawnicza². Zważywszy, że w połowie przypadła ona na czas niezwykle trudny, walki państwa z Kościołem lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych — a co za tym szło stwarzanych przeszkód i administracyjnych ograniczeń w publikowaniu literatury teologicznej — liczba 339 pozycji ks. Profesora (stan na 23. 05) jest imponująca. Składają się na nią monografie, artykuły, przyczynki, recenzje, redakcje prac zbiorowych. Szczególnie miejsce w tym dorobku zajmują komentarze do Ksiąg Machabejskich (1961), Listów katolickich (1959), Ewangelii według św. Łukasza (1974) w lubelskiej serii „Pismo św. ST”, „Pismo św. NT”. Nie można tu pominąć milczeniem dokonanego w oparciu o grecki oryginał, pierwszego po wojnie tłumaczenia Ewangelii i Dziejów Apostolskich. (Katowice 1947), które spotkało się z bardzo pozytywnymi recenzjami fa-

¹ Informacje o życiu i działalności naukowej ks. prof. F. Gryglewicza można znaleźć w: S. Łach, *Osiągnięcia Sekcji biblijnej na Wydziale Teologicznym KUL w ostatnim XX-leciu*. RTK 12: 1965, z. 1, s. 75—77; F. Gryglewicz, *Pięćdziesiąt lat Sekcji biblijnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*. RTK 15: 1968, z. 1, s. 5—32; S. Łach, *Współczesna biblistyka polska*. „Znak” 24: 1972, s. 1373—91; A. Tronina, *Dwadzieścia lat Szkoły Biblijnej KUL (1956—1976)*. W: *W kręgu Dobrej Nowiny*. Red. J. Szłaga. Lublin 1984, s. 245—261; A. Tronina, *Jubileusz XXV-lecia Szkoły Biblijnej KUL*. RTK 29: 1982, z. 1, s. 121—26; J. Szłaga, *Życie i działalność ks. prof. F. Gryglewicza*. W: *U boku Syna. Studia z mariologii biblijnej*. (Księga pamiątkowa ku czci Ks. Prof. Dra F. Gryglewicza z okazji 50-lecia Jego kapłaństwa). Red. J. Szłaga. Lublin 1984, s. 13—19.

² Wykaz publikacji ks. prof. F. Gryglewicza aż do r. 1984 znajduje się w: *U boku Syna. Studia z mariologii biblijnej*. (Księga pamiątkowa ku czci Ks. Prof. Dra F. Gryglewicza z okazji 50-lecia Jego kapłaństwa). Red. J. Szłaga. Lublin 1984, s. 19—26. Kolejny, obejmujący dalsze lata jest w druku.

chowców. Ze względu na ogromne zapotrzebowanie w owym czasie na teksty zwłaszcza NT, przygotowanie i wydanie nawet jego części stanowiło ważną pomoc dla duszpasterstwa.

Dostrzegane potrzeby decydowały również o podjęciu takiej a nie innej tematyki badań oraz opracowań ściśle naukowych jak i popularno-naukowych. To wyjaśnia zainteresowanie się ks. prof. F. Gryglewicza w kilku pozycjach literaturą qumrańską, zwłaszcza bardzo dyskutowaną w swoim czasie relacją między chrześcijaństwem a wspólnotą znad Morza Martwego. Identyczny motyw można dostrzec w publikowaniu książek czy artykułów, przybliżających niefachowemu czytelnikowi zagadnienia biblijne.

Odpowiedzią na innego rodzaju braki było przejęcie przezeń, po śmierci ks. prof. E. Dąbrowskiego, prac związanych z redakcją serii komentarzy do NT, doprowadzających zresztą do końca oraz wkład w powstanie *Wstępu do NT* (1969). Jedno i drugie dzieło stanowi do dziś wielką pomoc w poznawaniu objawienia Bożego zawartego w Piśmie św. oraz w kształtowaniu teologów. Fakt, że nawet w latach siedemdziesiątych występowały trudności z drukowaniem literatury religijnej, wyzwolił u ks. Profesora inicjatywę redagowania prac zbiorowych. W ten sposób dawał swym uczniom możliwości dzielenia się z szerokim odbiorcą własnymi przemyśleniami a przez dobrać, aktualną tematykę (teologia św. Łukasza, św. Jana, męka Chrystusa) zapełniał istniejące luki w polskiej bibliistyce.

Wcześniejsze stwierdzenie, że wieloraka działalność ks. prof. F. Gryglewicza wykraczała daleko poza mury KUL, posiada jeszcze jeden aspekt. Poprzez wydawane w czasopiśmie zagranicznych artykuły prezentował On swoje osiągnięcia na arenie międzynarodowej. W ten sposób wszedł do nielicznego grona rodzimych egzegetów, którzy zaznaczyli swą naukową obecność poza granicami kraju. Również przynależność od r. 1964 do liczącej się w świecie Studiorum Novi Testamenti Societas i aktywne uczestnictwo w organizowanych przez nią kongresach stało się okazją do nawiązywania kontaktów z wysokiej rangi specjalistami i twórczej wymiany myśli. Szczególną jednak zasługą ks. Profesora w przybliżaniu międzynarodowym gremiom dorobku polskich biblistów była wieloletnia współpraca z „Internationale Zeitschriftenschau für Bibelwissenschaft und Grenzgebiete”, dokąd przysyłał krótkie omówienia bibliograficzne publikacji, które ukazały się w naszych czasopiśmie, seriach wydawniczych lub pracach zbiorowych.

Uhonorowanie ks. prof. F. Gryglewicza medalem „Za zasługi dla KUL” trzeba by właściwie traktować jako symbol uznania i szacunku, jakie należą się pracowitemu życiu i efektywnej działalności Seniora polskich biblistów ze strony szerszych kręgów katolickiego społeczeństwa.

Lublin

KS. HUBERT ORDON SDS

Redakcja „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” dołącza się do serdecznych gratulacji i życzeń dla Czcigodnego Jubilata, długoletniego współpracownika czasopisma.